

طوفان الاقصی؛ تغییر رویکرد پدافندی به آفندی

دکتر محمدرضا عصارزاده نوش آبادی

دکترای جامعه‌شناسی سیاسی

هدف یادداشت پیش‌رو، تحلیل جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ است. به بیانی دیگر، تا پیش از این، مجموع رویکردها و راهبردهای جنبش حماس در فلسطین، مبارزه و مقابله با حملات رژیم صهیونیستی در بعد تدافعی بوده است ولی در عملیات ۷ اکتبر، برای نخستین بار، جنبش حماس با تغییر رویکرد از اقدامات پدافندی به آفندی، به مواضع صهیونیست‌ها، هجوم گسترده‌ای برد و تا حدود زیادی معادلات سیاسی - امنیتی مناطق اشغالی را تحت الشعاع این اقدام خود قرار داد. با این مقدمات، هدف اصلی این یادداشت، ارائه تبیین رویکرد پدافندی جنبش حماس از هجوم به مواضع صهیونیست‌ها در عملیات ۷ اکتبر است.

۲. مجهز شدن به تسلیحات نظامی و دفاعی (بمب اتم).

با تشدید منازعات مسلمین و صهیونیست‌ها، این رژیم به سبب برخورداری از یک ژئوپلیتیک بسیار شکننده و محصور بودن در میان جوامع اسلامی (به نحوی که تنها از سوریه می‌توان در کم‌تر از سه دقیقه، سرزمین‌های اشغالی را با موشک مورد هدف قرار داد)، خود را مجهز به تسلیحات اتمی نمود.

این رژیم در ادامه، هیچ‌گونه تعهدی به قطعنامه‌های سازمان ملل متحد درباره نقض قوانین حقوق بین‌المللی در سرزمین‌های اشغالی از خود نشان نداد و در خلال چندین دوره زمانی، به بمباران مناطق فلسطینی و قتل هزاران کودک اقدام نمود. از سویی دیگر، اقدامات صهیونیست‌ها به ایجاد جنبش‌هایی که با تمسک به جنگ‌های چریکی به مبارزه با آنان پرداخت، منجر گردید؛ جنبش‌هایی همچون حماس و جهاد اسلامی و... که در گذر زمان، به اقدامات تدافعی مبادرت می‌نمودند.

در ابتدا، به نظر نمی‌رسید که دامنه تهدیدات این گروه‌های شبه‌نظامی برای صهیونیست‌ها عمیق باشد؛ به ویژه برخورداری این رژیم از سامانه‌های تدافعی قدرتمند همچون «گنبد آهنین» و «ضعف ساختاری و لجستیکی» گروه‌های مبارز فلسطینی، تهدیدات آنان را برای صهیونیست‌ها ناچیز نشان می‌داد اما با ژرف سازی روابط سیاسی، اقتصادی و نظامی گروه‌های مبارز فلسطینی با جبهه مقاومت، مقاومت و مبارزه فلسطینیان را از حالت «جنگ نامنظم و پراکنده»، به یک جنبش «تمام‌عیار» با برخورداری از تسلیحات

طوفان الاقصی یک عملیات تهاجمی و ترکیبی تمام‌عیار بود. این عملیات با ظرفیت چندگردان انجام شد و از همان ابتدای عملیات، سبب تعجب رژیم صهیونیستی و حامیان آن شد؛ مانند ابتکار حزب‌الله لبنان در جنگ ۳۳ روزه. در واقع، این طوفان، ابتکار عمل را به جنبش مقاومت اسلامی (حماس) داد تا گامی راهبردی دیگر در راه بهبود موازنه بازدارندگی بردارد؛ چرا که این عملیات بی‌نظیر بود و از نظر اطلاعاتی، ناکارآمدی گنبد آهنین و ضعف سیاسی و مدیریت جنگی را برای دشمن آشکار کرد و از طرف دیگر، این طوفان برای نخستین بار، جنبش حماس را با تغییر رویکرد از اقدامات پدافندی به آفندی روبه رو کرد (Ferdowsipour, ۲۰۲۳).

از طرف دیگر، بزنگاه تاریخی نشانگر این است که منازعه فلسطینیان و صهیونیست‌ها، موضوعات متعددی را در برمی‌گیرد اما مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از: ۱. تلاش صهیونیست‌ها برای تشکیل یک دولت واحد یهودی؛

۲. برنامه‌ریزی برای تحقق وعده‌ها و آرمان‌های یهود، براساس کتب عهد عتیق (بردبار و عالیشاهی، ۱۴۰۲). در این میان، فلسطینیان و سایر مسلمین، به سبب وجود بیت‌المقدس و مسجد الاقصی، نخستین قبله مسلمین، احترام بسیار زیادی برای این سرزمین قائل بودند و همواره صهیونیست‌ها را در مقام یک رژیم غاصب می‌پنداشتند و بارها به تهدید و جنگ علیه آن مبادرت نمودند. از طرف دیگر، صهیونیست‌ها برای تثبیت رژیم و تضمین بقای خود، به دورا هبرد کلان متوسل گردیدند:

۱. ائتلاف با قدرت‌های بین‌المللی (بریتانیا و آمریکا)؛

تاریخ مبارزات فلسطینیان علیه صهیونیست‌ها، دارای شگفتی و نوآوری بوده است (زاگری، ۱۴۰۲). در واقع، علاوه بر حمایت اعضای محور مقاومت، آنچه سبب شد حماس تغییر رویکرد پدافندی به آفندی داشته باشد، در یک نگاه کلی عبارت اند از: در نهایت، با دقت به این نکته، در دفاع پیش‌دستانه حماس از خود، باید توجه داشت که اشتراک تحولات و قیام‌های منطقه‌ای و تأثیر جدی آن بر معادلات، متغیرها و محورهای قدرت‌های منطقه‌ای، یکی از شرط‌های لازم ماندگاری نتایج مثبت استراتژی تهاجمی کنونی است. اگر مجموعه قدرت‌های منطقه‌ای خاورمیانه را در سه محور خلاصه کنیم، ایران، سوریه، حزب‌الله،

پیشرفته نظامی، سازمانی و اطلاعاتی مبدل نمود (بردبار و عالیشاهی، ۱۴۰۲). به همین سبب، سران رژیم صهیونیستی، به گمان خود، جبهه مقاومت، به ویژه جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان را اصلی‌ترین عامل حملات جنبش‌های فلسطینی می‌پندارند. با قوام روزافزون جنبش‌های فلسطینی، برای نخستین بار در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ میلادی (مهرماه ۱۴۰۲)، جنبش حماس در اقدامی آفندی، در عملیاتی با عنوان «طوفان الاقصی» یا عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳، به مواضع صهیونیست‌ها حمله برد و ضمن ورود به شهرک‌های صهیونیستی، تعداد زیادی از آنان را به هلاکت و تعداد بسیار دیگری را به اسارت گرفتند که این موضوع در بسیاری از وجوه خود، در

منابع

بردبار، احمدرضا و عالیشاهی، عبدالرضا. (۱۴۰۲). تحلیل جهش پارادایمی جنبش حماس در عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (تغییر رویکرد پدافندی به آفندی). بحران پژوهی در جهان اسلام، دوره ۱۰، شماره ۲. زاکری، قاسم. (۱۴۰۲). دوروند احتمالی پس از عملیات طوفان الاقصی. دیپلماسی ایرانی.

- Ferdowsipour, Mojtaba. (2023). Changing the equations of the conflict with the Al-Aqsa storm operation. <https://www.ipis.ir/en/subjectview/731535/Changing-the-equations-of-the-conflict-with-the-Al-Aqsa-storm-operation>

لبنان، عراق و یمن، در محور مقاومت و در مقابل، عربستان، ترکیه، مصر، اردن، امارات و کویت در محور محافظه کاران قرار می گیرند. رژیم صهیونیستی نیز محور سوم را تشکیل می دهد. مجموعه اقدامات و فعل و انفعالات منطقه ای، طوری ترسیم شده است که میان دو محور اول و دوم، بازی جمع جبری صفر (بازی برد و باخت) حاکم است و هرگونه آسیب و هزینه به هریک از دو محور نام برده، به نفع محور سوم یعنی رژیم اشغالگر قدس است؛ بنابراین اتحاد محورهای کشورهای اسلامی، در راستای حمایت از جنبش حماس، یکی از شرط های لازم ماندگاری پیروزی است (بردبار و عالیشاهی، ۱۴۰۲).

